

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
0032 Oslo

Ålesund, 20. november 2024

Hørings svar - forslag til endring av regelverk for akvakultur på land

1 INNLEDNING

Det vises til Nærings- og fiskeridepartementet ("NFD") sitt høringsbrev av 26. august 2024 om endring av regelverket for akvakultur på land. NFD har foreslått et presisert krav til anleggets plassering, og krav om filtrering og desinfeksjon av anleggets vanninntak. NFD har også signalisert at man senere vil vurdere å innføre krav om desinfeksjon av avløpsvann.

Landbasert oppdrett har en helt sentral plass i norsk fiskeoppdrett. Allerede på 1800-tallet ble det etablert oppdrett på land i Norge, den gang i dammer og for regnbueørret. Det teknologiske utgangspunktet for flesteparten av dagens landbaserte anlegg er de tradisjonelle settefiskanleggene. Settefisknæringen har vært avgjørende for at akvakulturnæringen er der den er i dag.

De senere årene har betydningen av landbasert oppdrett økt ytterligere sammenliknet med tidligere. Bakgrunnen for dette er bl.a. utfordringene med miljøpåvirkning, lakselus, smittespredning og fiskevelferd i sjøbasert oppdrett. Dette har gitt incentiver både til å produsere større postsmolt og til produksjon av slakteklar fisk i landbaserte anlegg. For å utløse potensialet i norsk akvakultur fremover, mener Salmon Evolution ASA ("Salmon Evolution") at det vil være nødvendig å bygge opp og videreutvikle landbasert oppdrett. For at denne satsingen skal være mulig, er det en forutsetning at rammebetingelsene legger godt til rette for landbasert oppdrett.

Salmon Evolution er i hovedsak positiv til NFDs forslag. Ettersom landbaserte anlegg kjennetegnes av høye etableringskostnader, er det særlig viktig at forslaget kun rettes mot nye anlegg. Vi mener at forslaget vil gi et noe klarere skille mellom land- og sjøanlegg, og at det er fornuftig med et minimumsnivå for biosikkerhet.

Vi mener samtidig at forslaget bør justeres på enkelte punkter, både for å sikre at regelverket for landbasert blir teknologinøytralt og at det passer sammen med resten av regelverket. I den sammenheng mener vi at det – når det gjelder biosikkerhet – i utgangspunktet ikke er noen grunn til at landbasert oppdrettsvirksomhet skal måtte tilpasses behovene for sjøbasert oppdrett. Landbasert og sjøbasert oppdrett bør i utgangspunktet stilles likt i så måte, med unntak av de biosikkerhetskravene som er nødvendige for å hindre at landbaserte anlegg påvirker trafikklssystemet.

Vi mener at landbasert oppdrett med bruk av sjøvann vil bli viktigere i årene som kommer. Det er nå mulig å produsere laks fra smolt til slaktestørrelse på land på en kostnadseffektiv, bærekraftig og fiskevelferdsmessig god måte. Vi ser også en utvikling i sjøbasert oppdrett, hvor produksjonstiden i sjø nå kan reduseres ved å produsere større fisk på land for utsett i åpne merder. Vi tror denne trenden vil tilta, og at stadig flere aktører vil produsere laks på én til to kg på land før utsett i sjø. På den måten kan omløpshastigheten i sjø kortes ned og bruken av sjølokaliteter optimaliseres.

Vi ser i dag at klimaendringer påvirker lakseoppdrett på norskekysten. Stigende og høyere temperaturer i sjøen fører til at lakselus blir et større problem nordover langs norskekysten, og at maneter og alger gir økte utfordringer med fiskevelferd.

Vi tror at satsing og videreutvikling av den landbaserte oppdrettsnæringen vil være avgjørende for at Norge fortsatt kan ha en betydelig oppdrettsnæring langs kysten.

2 BAKGRUNN OM SALMON EVOLUTION

Salmon Evolution ble etablert i 2017 og er verdensledende innenfor landbasert oppdrett av laks som matfisk. Selskapets første anlegg er lokalisert på Indre Harøy i Hustadvika kommune og vil fullt utbygd produsere ca. 36 000 tonn sløyd laks. Prosjektet er delt opp i 3 faser, hvor fase 1 (ferdigstilt april 2023) gir en årlig produksjon på ca. 7 900 tonn sløyd laks. Fase 2 (påbegynt) vil gi ytterligere 10 100 tonn sløyd laks. Per i dag er Salmon Evolution ett av svært få selskaper i verden som driver med landbasert oppdrett i industriell skala.

Indre Harøy drives med hybrid gjennomstrømmingsteknologi (HFS). Valget av teknologi ble tatt for å:

- Skape optimale vekstforhold,
- Minimere biologisk risiko, og
- Redusere effekten av negative hendelser til et minimum.

HFS oppnår disse målene ved å tilføre ca. 1/3 nytt vann mens opptil 2/3 av vannet i tankene gjenbrukes. Den omfattende tilførselen av nytt vann gir gode levevilkår for fisken, som igjen betyr god tilvekst og god fiskevelferd. Vannet som gjenbrukes blir luftet for CO₂ og tilført oksygen. Gjenbruksgraden er lav nok til at vi ikke behøver biofilter, samtidig som en kan opprettholde stabil og optimal temperatur året rundt.

HFS-systemet ved Indre Harøy gir en svært høy grad av biosikkerhet. Inntaksvannet inntas under lusebeltet (25 og/eller 95 m). Inntaksvannet går først gjennom et partikkelfilter før det UV-desinfiseres. Hver tank er en egen biologisk sone – vannet i én tank blandes aldri med vannet i en annen tank. Hver tank vaskes og desinfiseres mellom hver gang fisken flyttes i anlegget, ca. hver 3-4. måned.

Avløpsvannet føres gjennom et trommelfilter, hvor fekalier og fôrrester (tynnslam) skilles ut fra vannstrømmen. Det utfiltrerte tynnslammet avvannes for å øke tørrstoffandelen i slammet. Slammet leveres til lokale bønder, som benytter det sammen med kumøkk i en biogassproduksjon og hvor bioresten brukes til gjødsel.

Indre Harøy har vært i produksjon i over 30 måneder, og har oppnådd svært gode resultater:

- Ingen lakselus.

- Ingen påvisninger av listeførte fiskesykdommer.
- Gjennomgående lav dødelighet. Fire siste utslaktede fiskegrupper har hatt en akkumulert dødelighet mellom 2 og 5 %.
- God tilvekst.
- Svært lav førfaktor.
- Snitt superiorandel på 96 % i 2024.
- Ingen alvorlige hendelser i produksjonen.

3 Plasseringskravet

Salmon Evolution er positiv til forslaget om anleggets plassering, slik det redegjøres for i høringsbrevet pkt. 5.1. Selskapet mener at den foreslåtte bestemmelsen vil fjerne en del av den tolkningstvilen som følger av gjeldende § 7-2, og trekke opp et noe klarere skille mellom anlegg på land og i sjø.

Salmon Evolution vil likevel foreslå en språklig justering av plasseringskravet. Vi leser pkt. 5.1 som at det avgjørende bør være om produksjonsenhetene vil være på fast grunn eller utfylte masser på område ikke dekket av vann. Vi er enige i dette – det er produksjonsenhetenes¹ plassering som har betydning for fiskehelse, fiskevelferd, forurensning, rømmingsrisiko osv. For klarhets skyld foreslår derfor Salmon Evolution at laksetildelingsforskriften § 7-2 annet ledd skal lyde:

"Det kan kun gis tillatelse til akvakultur på land dersom produksjonsenhetene ligger på fast grunn eller utfylte masser på område ikke dekket av vann (...)."

4 Rensing og desinfisering av inntaksvann

Salmon Evolution er i utgangspunktet ikke negativ til biosikkerhetskrav for landbaserte anlegg. Til et visst punkt vil slike krav kunne være fornuftige ut ifra et bedriftsøkonomisk perspektiv og som del av risikohåndteringen for landbaserte anlegg. Desinfisering av inntaksvann er viktig for å redusere risikoen for å ta inn patogener i landbaserte anlegg.

Salmon Evolution er enig i at desinfisering med UV vil gi økt beskyttelse mot fiskepatogener. Vi mener samtidig at NFD bør være varsomme med å innføre særlige biosikkerhetskrav for landbaserte anlegg. Det er i utgangspunktet ikke grunn til å forskjellsbehandle landbasert og sjøbasert oppdrett hva gjelder krav til å redusere sannsynlighet for smitte mellom anlegg.

Selv om desinfisering med UV har positive effekter for biosikkerheten, mener vi at også tradisjonelle biosikkerhetstiltak er nødvendige for å sikre god fiskehelse. Erfaring tilsier at forsvarlig avstand til naboanlegg er viktig for å forebygge smitte til landanlegg, selv om det landbaserte anlegget desinfiserer inntaksvannet. Dagens avstands anbefaling på 5 km mellom landbaserte anlegg og naboanlegg² bør derfor opprettholdes.

Når det gjelder lakselus, kan sannsynlighet for å få det inn i anlegget reduseres vesentlig hvis det landbaserte anlegget tar inn vann fra minimum 20-25 meter. Landbaserte anlegg

¹ Slik begrepet er definert i akvakulturdriftsforskriften § 4 nr. 22.

² Mattilsynets retningslinje for etableringssaker.

som tar inn vann fra en slik dybde, eller dypere, vil ha svært liten sannsynlighet for å påvirke lakselussituasjonen i de områdene de er etablert.

Salmon Evolution har nå driftet anlegget på Indre Harøy siden mars 2022 uten å ha påvist lakselus i det hele tatt.

Krav som bidrar til å minimere sannsynligheten for spredning av lakselus fra landbaserte anlegg, kan i mange tilfeller innføres uten at det vil føre til vesentlige kostnadsøkninger for nye landbaserte prosjekter. Krav om plassering av vanninntaket under lusebeltet er et effektivt virkemiddel for å redusere sannsynlighet for at lakselus kommer inn i landbaserte anlegg.

5 DESINFISERING AV AVLØPSVANN

Som et ytterligere biosikkerhetstiltak, vurderer NFD på sikt å innføre krav om desinfeksjon av avløpsvann.

Salmon Evolution er som nevnt positiv til effektive biosikkerhetstiltak for landbaserte anlegg, både i form av rensing og UV-desinfeksjon av inntaksvannet, krav om inntaksdybde og avstands anbefalinger. At anlegget vårt på Indre Harøy aldri har fått påvist hverken lakselus eller listeførte sykdommer, tilsier at disse tiltakene både er effektive og tilstrekkelige for å oppnå et svært høyt biosikkerhetsnivå.

Salmon Evolution mener derfor det ikke vil være nødvendig å innføre krav om desinfeksjon av avløpsvann. Avløpsvann inneholder betydelig mer partikler enn inntaksvann, og det vil derfor være krevende å rense avløpsvannet i en slik grad at desinfeksjon med UV blir en effektiv metode for å redusere eventuell smitte. Følgelig bør innsatsen fokuseres på å unngå at smitte kommer inn i anlegget i første omgang. Kostnadene med et krav om desinfeksjon av avløpsvannet vil også være betydelig. Når erfaring tilsier at desinfeksjon av inntaksvannet begrenser sannsynlighet for smitteinntak til et minimum, vil disse kostnadene være uproporsjonale.

NFD har korrekt påpekt at "inntak av smittet rogn/fisk" kan forårsake smitte selv om inntaksvannet desinfiseres. Sannsynligheten for vertikalsmitte er imidlertid den samme for ethvert matfiskanlegg. Salmon Evolution er positiv til biosikkerhetskrav for å forebygge smitte fra settefiskfasen til matfiskfasen. Dette bør imidlertid gjøres med krav mot settefiskanleggene, og ikke med særkrav som kun rammer landbaserte matfiskanlegg.

Under pkt. 5.3 i høringsbrevet uttaler NFD følgende:

"Per i dag er det slik departementet ser det, ikke tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag knyttet til metoder for desinfeksjon av avløpsvann. Vi mener derfor at det ikke kan innføres krav om dette på nåværende tidspunkt, men at det må gjøres et videre arbeid knyttet til metoder for desinfisering av avløpsvann."

Salmon Evolution renser i dag avløpsvannet for partikler. Vi er enige i at dagens kunnskapsgrunnlag er utilstrekkelig for å innføre et krav om desinfisering av avløpsvann. Dersom et slikt krav skal vurderes å innføres i fremtiden, må det i det minste først utvikles metoder for desinfisering av avløpsvann i kommersiell skala med akseptable kostnader. Som redegjort for ovenfor, mener vi uansett at desinfeksjon av inntaksvann og rensing av inntaks-

og avløpsvann, krav til inntaksdybde og forsvarlige avstander til naboanlegg er effektive tiltak for å sikre et tilstrekkelig høyt biosikkerhetsnivå.

Det er et mål at det nye regelverket skal være teknologinøytralt – det fremgår både av Havbruksmeldingen³ og høringsbrevet. Landbaserte matfiskanlegg og andre former for miljøteknologi preges av å være i en oppstartsfase, hvor det skjer omfattende utvikling fra år til år. For å sikre høyest mulig innovasjonstakt, er det da særlig viktig at regelverket gir mest mulig like konkurransevilkår for sammenlignbare produksjonsformer.

Et særkrav for landbaserte anlegg om desinfeksjon av avløpsvannet vil ikke være teknologinøytralt, fordi det vil gi strengere rammevilkår for landbaserte anlegg enn for sammenlignbare produksjonsformer. Et slikt særkrav vil innebære vesentlige kostnadsøkninger for landbaserte anlegg i forhold til lukkede anlegg i sjø, og derfor vri utviklingen mot andre produksjonsformer.

6 AVSLUTNING

Landbaserte anlegg for produksjon av matfisk adresserer i utgangspunktet mange av de største utfordringene oppdrettsnæringen har i dag. Landbaserte anlegg minimerer eller eliminerer risikoen for lakselus, reduserer risikoen for rømming av fisk til et minimum, samler opp slam fra produksjonen og har mulighet til å skjerme fisken fra skadelige alger, maneter og patogener.

De naturgitte forholdene langs norskekysten gir svært gode forutsetninger for å lykkes med landbasert oppdrett. Oppdrettere i Norge bistås også av en verdensledende norsk leverandørnæring. Erfaringer fra Indre Harøy og lignende anlegg viser at investeringer i landbaserte anlegg vil gi god avkastning. Alt ligger til rette for at landbasert oppdrett skal bli en stor og viktig næring for norske kystsamfunn. Da er det avgjørende at NFD skaper forutsigbare og fornuftige rammer for den videre utviklingen av landbasert oppdrett i Norge.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Trond Håkon Schaug-Pettersen".

Trond Håkon Schaug-Pettersen
Administrerende direktør, Salmon Evolution ASA

³ Meld. St. 16 (2014-2015).